

Рис. 5. Тест «Моя родина № 3»

У НАНГУ до цього арсеналу тестів додається такі типи завдань, як «коротка відповідь», «множинний вибір», «правильно/неправильно» тощо, що є абсолютно універсальними щодо тематики перевірки, але всі такі тести мають заохочувальний елемент. Якщо студент правильно відповів на всі питання, то в кінці тесту з'являється малюнок-нагорода:



Рис. 6. Малюнок-нагорода

Отже, система тестів на платформі Moodle надає викладачу-філологу широкі можливості не тільки для перевірки рівня отриманих знань, а й є потужним заохочувальним важелем та мотиватором. Завдяки використанню ігрових технологій під час тестування студенти глибше залучаються в процес і краще запам'ятовують матеріал. Плануємо і надалі скерувати свої зусилля на створення по-справжньому конкурентоспроможного інтелектуального продукту, що, сподіваємося, допоможе нашим студентам зробити впевнений крок до опанування великих масивів іншомовної лексики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишнівський В.В., Гніденко М.П., Гайдур Г.І., Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів / В.В. Вишнівський, М.П. Гніденко, Г.І. Гайдур. – К. : ДУТ, 2014. – 140 с.
2. Гейміфікація в освіті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitanova.com.ua/posts/2596-heimifikatsiia-v-osviti>
3. Гушко П.В. Методичні вказівки щодо роботи викладачів в системі Moodle / П.В. Гушко, С.В. Леонченко, Н.Г. Сverdликівська. – Кривий Ріг : КЕІ ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2014. – 54 с.
4. Технологія створення дистанційного курсу [навчальний посібник / за ред. М. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка]. – К. : Міленіму, 2008. – 324 с.

УДК 811.161.2' 276.6: 615

Литвиненко О.О., Харитоновна Н.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ТА ЗАСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АНГЛОМОВНІЙ АУДИТОРІЇ

Статтю присвячено проблемним питанням вивчення української фармацевтичної термінології в англomовній аудиторії. Засвоєння фахової термінології пропонується здійснювати на етапі формування навичок професійного мовлення. Окрему увагу приділено вивченню назв лікарських форм та лікарських рослин. Зазначено роль наочності й подано приклади виконання практичних завдань і вправ з метою закріплення набутих знань.

Ключові слова: *іноземні студенти, лікарські форми, лікарські рослини, професійне мовлення, українська мова, фармацевтична термінологія.*

Стаття посвячена проблемним вопросам изучения украинской фармацевтической терминологии в англоязычной аудитории. Усвоение

профессиональной терминологии предлагается осуществлять на этапе формирования навыков профессиональной речи. Особое внимание уделено изучению названий лекарственных форм и лекарственных растений. Указана роль наглядности и приведены примеры выполнения практических заданий и упражнений с целью закрепления полученных знаний.

Ключевые слова: иностранные студенты, лекарственные формы, лекарственные растения, профессиональная речь, украинский язык, фармацевтическая терминология.

The article deals with the problematic issues of studying Ukrainian pharmaceutical terminology in English language audience. It is proposed to master the professional terminology at the stage of developing professional speaking skills. Particular attention is paid to the mastering of the names of medicinal forms and medicinal plants. The role of clarity is outlined and examples of practical tasks and exercises are presented in order to consolidate the acquired knowledge.

Key words: foreign students, dosage forms, medicinal plants, professional language, Ukrainian language, pharmaceutical terminology.

Під час вивчення української мови як іноземної у студентів, які навчаються англійською мовою, виникають проблеми із засвоєнням української наукової фармацевтичної термінології.

Питання викладання фахової термінології української мови англійськомовним студентам було висвітлено в роботах Боднарюк Л. [1], Селіверстової Л. [5], Суботи Л. А. [6], Туркевич О. В. [7], Хирівської Г. [8] та інших.

Слід зазначити, що українська фармацевтична термінологія ще не була об'єктом вивчення у курсі української мови як іноземної, тому потребує детального аналізу й розгляду у статті для подальшої ефективної роботи зі студентами.

Мета статті – розглянути способи засвоєння й вивчення спеціальної термінології під час занять української мови зі студентами, що навчаються англійською мовою.

Одним із найважливіших компонентів професійної компетенції майбутніх спеціалістів-фармацевтів є знання фахової лексики, греко-латинських словотвірних елементів та структури спеціальних термінів.

Студенти починають вивчати спеціальні фахові терміни тоді, коли вже володіють початковими навичками спілкування українською мовою на рівні А1, тобто з останнього семестру другого року навчання. До того ж, з необхідним лексичним мінімумом студенти стикалися в інших дисциплінах, що викладаються англійською мовою, наприклад, у курсі латинської мови, ботаніки та ін., що забезпечує тісні міжпредметні зв'язки.

Певну кількість загальноприйнятої лексики студенти засвоюють за тематичним принципом. А саме, тему «Лікарські форми» поділено на групи ліків за агрегатним станом:

- тверді форми ліків: гранули, пігулки, таблетки та ін.
- рідкі форми ліків: відвари, настоянки, розчини та ін.
- м'які форми ліків: гелі, лініменти, мазі та ін.
- аерозольні лікарські форми: аерозолі та спреї.

Для засвоєння термінів на цьому етапі можна запропонувати студентам роботу з текстами, в яких необхідно знайти назви лікарських форм і з'ясувати, до якої групи вони належать. Ефективним практичним завданням є робота з

наочністю, зокрема, ознайомлення з анотаціями до реальних лікарських препаратів та співвіднесення їх із різними групами лікарських форм (наприклад, той самий препарат у формі порошку, розчину або мазі) тощо.

В окрему групу виділено форми ліків, що вивчаються за кордоном, але в Україні не виділяються в окрему груп: бальзами, бугінарії (медичні палички), ламелі (плівки), лосьйони, пелети (капсули для вживлення хірургічним шляхом), кахети (крохмальні капсули або облатки), лінктуси (солодкі мікстури з лікарськими речовинами) та ін. [4, с. 238].

На подальших етапах вивчення термінологіки використовуємо речення та тексти із зазначеним матеріалом. Завдяки такій роботі можна простежити якість засвоєння лексичного мінімуму, звернути увагу на слова, які складно зрозуміти іноземцям і які потребують подальшого роз'яснення та обговорення. Тут слід звернути увагу на те, що під час вивчення термінологічної лексики необхідно «провести паралель між новою і вже відомою інформацією, а також створити умови для такої організації діяльності студентів, при якій частина інформації запам'ятовується підсвідомо» [2, с. 121]. Опишемо основні способи семантизації, які можна застосувати при опрацюванні термінів фармації на заняттях з української мови як іноземної. «Синонімія, яку більшість мовознавців трактує як небажане явище, відіграє важливу роль у засвоєнні української термінової лексики під час занять з іноземної мови. Цей спосіб використовують уже тоді, коли іноземний студент знає інше слово, яке означає те саме, що й слово, яке пояснюють» [3]. Л. Селіверстова зазначає, що ті запозичення, які активно вживаються в сучасній українській мові, але мають українські відповідники, треба вилучати на початковому етапі навчання, а вживати тільки українські слова [5].

Найбільшу цінність для методики навчання мови як іноземної мають терміни-синоніми, один із яких – власне український, а інший – чужий за походженням. Дослідниця М. Процик наголошує на тому, що чужий за походженням термін поряд із власне українським допоможе студентові-іноземцеві здогадатися про його зміст. Погоджуємося, що іншомовні відповідники треба використовувати з метою кращого запам'ятовування й засвоєння українського терміна й наголошувати на активному вживанні українського відповідника, а запозичений використовувати як орієнтир для правильного розуміння поняття. Проте семантизація термінів за допомогою синонімів в окремих випадках (чи не у переважній більшості) має приблизний характер, і такі відмінності між синонімами потребують додаткового коментування, наприклад: фармацевт – аптекар, адоніс – горицвіт, беладонна – красавка, екстракт – витяжка, фітопрепарат – препарат із рослинної сировини [8].

Наведемо приклади вправ, виконуваних з метою формування й закріплення знань у галузі вивчення фахової лексики.

Вправа 1. Прочитайте речення. Перекладіть англійською мовою. Знайдіть назви лікарських форм. Розподіліть їх на групи (тверді, м'які, рідкі лікарські форми):

Густі та сухі екстракти приписуються у формі порошків, таблеток, пілюль, свічок. Настої готують з більш ніжних частин рослини (квіток, трави, листя), відвари – з твердих частин рослини (кори, коренів, кореневиць). Сироти – концентровані розчини цукру у воді або в ягідних соках. Збір – це суміш декількох видів висушених і подрібнених цілих лікарських рослин або тільки їх частин (квітки, листя, трава, плоди, корені), з якої готують настої та відвари.

Вправа 2. Прочитайте речення. Перекладіть українською мовою. Знайдіть назви лікарських форм. Розподіліть їх на групи (тверді, м'які, рідкі лікарські форми):

Infusions and decoctions are aqueous extractions of medicinal substances from the plant raw material. Paste is the thick ointment that contains more than 25 % of a powdery substance. Tincture is the solution of active substance in alcohol.

Наочність (засоби візуалізації) – є дієвим способом пояснення та засвоєння нових фахових лексем. Наприклад, з метою ознайомлення з прикладами лікарських форм у реальному житті дуже мотивувальним заходом є проведення екскурсії до музею-аптеки, де досвідчений фахівець-фармацевт демонструє іноземним студентам окремі лікарські препарати, даючи пояснення й ставлячи запитання українською мовою.

Ще одним ефективним способом унаочнення пояснюваного матеріалу є мультимедійні презентації із використанням фотографій, малюнків, ілюстрацій. Особливо важливим є принцип використання наочності при вивченні теми «Назви рослин». Тут використовуємо малюнки конкретних рослин, назви яких складно пояснити студентам лише через відповідники в інших мовах, бо часто студенти не знають цих найменувань навіть рідною мовою. До таких назв належать, наприклад, бруньки берези, корені валеріани, ягоди обліпихи, кора крушини тощо. Доцільним буде звернутися до повторення теми «Фрукти», яку студенти вивчали в розділі «Їжа» попереднього семестру. Для ефекту «нанизування» нових знань вводимо поняття «плодово-ягідні рослини» та «лікарські рослини» і пропонуємо виконати таку вправу: наведіть приклади 1) лікарських рослин; 2) плодово-ягідних рослин.

Перед демонстрацією презентації пояснюємо студентам нову лексику (*дерево, куц, трав'яниста рослина, назви органів рослин* тощо), а під час перегляду презентації вивчаємо назви лікарських рослин, паралельно ставлячи студентам питання: «Яка це рослина (куц, дерево, трав'яниста)?», «Який це орган рослини?» і под., що не лише активізує увагу студентів, а й допомагає засвоїти термінологічну лексику з ботанічної галузі.

Закріплюємо вивчений матеріал за допомогою роботи з текстом про лікарські рослини, наприклад:

Вправа 3. Прочитайте текст. Знайдіть органи рослини, вкажіть лікарські властивості та лікарські форми.

Калина звичайна – це гіллястий куц чи невеличке дерево. Сировиною є плоди та кора калини. Плоди калини містять аскорбінову кислоту, кавову кислоту, каратиноїди, цукор (до 30 %), амінокислоти, солі калію. Вживають у вітамінних, сечогінних, потогінних зборах. Відвар кори калини приписується як кровостинний, рідше як знеболювальний засіб. Кора калини містить вітаміни K1 та C, каротин.

Під час вивчення цієї теми доцільно організувати також екскурсію для студентів до ботанічного саду, де студенти в супроводі викладача та наукового співробітника зможуть ознайомитися з різновидами лікарських рослин, самостійно поставити запитання й отримати необхідну інформацію про рослини, які вивчаються. Ефективним завданням до цієї теми є самостійна підготовка доповіді про окрему рослину, наприклад:

Вправа 4. Повторіть назви органів рослин. Підготуйте доповідь за структурою:

1. Назва рослини.
2. Що це: куц, дерево або трав'яниста / квіткова рослина?

3. Які органи рослини використовують?
4. Які лікарські властивості рослини?
5. Які лікарські форми виготовляють з сировини цієї рослини?

Вправа 5. Перекладіть назви рослин українською мовою. Доберіть відповідні малюнки (використовуємо картки):

Nettle, linden, birch, coltsfoot, adonis, dog rose, hawthorn, wallwort, guelder rose, mint, chamomile, belladonna, marigold.

Вправа 6. Ознайомтеся з переліком лікарських рослин, які культивуються в Україні, та визначте їх лікарську дію:

Алтея лікарська, валеріана лікарська, беладона звичайна, женьшень, калина звичайна, лаванда лікарська, м'ята перцева, нагідки лікарські, ромашка лікарська, фенхель звичайний, шавлія лікарська, шипшина травнева.

Слова для довідок: антисептична, протизапальна, знеболювальна, жарознижувальна, снодійна, сечогінна, фунгіцидна, спазмолітична, жовчогінна, бактерицидна, кровостинна, заспокійлива.

На цьому етапі можемо провести паралелі з ботанічними найменуваннями в англійській мові, наприклад: адоніс – *adonis*, аніс – *anise*, беладона – *belladonna*, валеріана – *valerian*, олива – *olive*, що значно полегшуватиме сприйняття й запам'ятовування цих назв в українській мові.

Отже, можемо зробити висновок, що забезпечення поетапності й системності в навчанні, орієнтація на мовні збіги в українській та англійській мовах мають велике значення для засвоєння фармацевтичної фахової термінології іноземними студентами. Для успішного оволодіння українською мовою як іноземною важливими є системність та ґрунтовно опрацьовані типові вправи на основі підібраних професійно-орієнтованих ситуацій з урахуванням особливостей англійськомовних студентів та домінування усних діалогових вправ, спрямованих на безпосередню комунікацію [1, с. 226]. Робота з науковими текстами теж є необхідною складовою на етапі засвоєння іноземними студентами фахової лексики на заняттях з української мови. Формування фахової компетентності студентів має відбуватися комплексно, разом зі спорідненими дисциплінами із забезпеченням міжпредметних зв'язків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднарюк Л. Специфіка навчання української мови студентів-іноземців медичних ВНЗ у групах з англійською мовою викладання // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2017, № 5(69). – С. 217–230. – Режим доступу: https://pedscience.sspu.sumv.ua/wp-content/uploads/2017/11/517ilovepdf_com-217-230.pdf
2. Козак Л. В. Дослідження з лексикології і граматики української мови / Л. В. Козак // Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, 2010. – Вип.9. – С. 118–125.
3. Процик М. Семантизація власне української спеціальної лексики на заняттях з чужоземцями (на матеріалі українських видавничих термінів) / М. Процик // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : збірник наукових праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – Вип. 7. – с. 101–118.
4. Світлична Є. І., Толлок І. А. Латинська мова: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – 3-тє вид., випр. та доп./ Є. І. Світлична, І. О. Толлок. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2014. – 432 с.
5. Селіверстова Л. Відбір лексики іншомовного походження до підручника української мови як іноземної / Л. Селіверстова // Теорія і практика викладання української мови як іноземної: збірник наукових праць. – Львів Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2006. — 2006. – с. 80–85.
6. Субота Л. А. Термінологічна лексика професійно орієнтованих текстів. – Режим доступу: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2017/NV_2017_7/48.pdf

7. Туркевич О. В. Методика викладання української мови як іноземної : розвиток науки і становлення терміна / О. В. Туркевич // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2009. – Вип. 4. – С. 137–145.
8. Хирівська Г. Вивчення української фармацевтичної термінології в іншомовній аудиторії / Г. Хирівська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. - 2015. - Вип. 11. - С. 105–112. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Timvum_2015_11_16
УДК 81'26

Литовська О.В.

Харківський національний медичний університет
ПРОДУКТИВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ АБРЕВІАЦІЇ В КУРСІ ЛАТИНСЬКОЇ
МОВИ В МЕДИЧНИХ ВНЗ

У своєму професійному спілкуванні лікарі широко послуговуються як латинськими, так і українськими й іншомовними скороченнями. У курсі латинської мови аббревіатури розглядаються переважно у контексті рецептури. Продуктивність залучення до вивчення анатомічних та клінічних скорочень видається недооціненою.

***Ключові слова:** аббревіація, латинська мова, медична термінологія, мовленнєва економія, професіоналізми.*

In their professional communication doctors broadly use Latin, Ukrainian and foreign language abbreviations. In the Latin course abbreviations are discussed predominate in the context of prescriptions. Productivity of inclusion anatomical and clinical short forms to the course seems underestimated.

***Key words:** abbreviation, Latin language, medical terminology, speech economy, professionalisms.*

В своем профессиональном общении врачи широко используют как латинские, так и украинские и иностранные сокращения. В курсе латинского языка аббревиатуры рассматриваются преимущественно в контексте рецептуры. Продуктивность вовлечения в изучение анатомических и клинических сокращений представляется недооцененной.

***Ключевые слова:** аббревиация, латинский язык, медицинская терминология, речевая экономия, профессионализмы.*

Процеси глобалізації зумовлюють надшвидке поширення та інтернаціоналізацію лексики у будь-яких сферах життя. Вимоги мовленнєвої економії роблять скорочення одним з найбільш продуктивних способів словотворення, особливо у професійних підмовах. На поширення використання скорочень у професійному та приватному спілкуванні впливає розвиток таких медійних сфер, як твіттер, інстаграм, де кількість буквених знаків є обмеженою.

Абревіатури виконують утилітарну функцію і разом із тим є ознакою розвитку мови – її наповнення новою лексикою, адже часто скорочення перетворюються на самостійні слова, одержуючи власну парадигму.

Проблемам класифікації та особливостям перекладу аббревіатур у професійних мовах присвячено багато матеріалів. Дискутованим залишається питання визначення та систематизації скорочень [3; 5; 8], приділяється багато уваги особливостям функціонування аббревіатур у мові медицини [4; 8; 10] та своєрідності перекладу медичних скорочень [1; 6].

У професійній комунікації медиків широко використовуються аббревіатури на позначення анатомічних одиниць, фізіологічних показників, клінічних проявів захворювань, лікувальних та діагностичних процедур, рецептурних виразів,